

Autor diplomové práce: Bc. Jana Kvašová

Název diplomové práce: Digitální knihovny komerčních nakladatelů

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Eva Bratková, Ph.D.

Oponent diplomové práce: Mgr. Lucie Sakastrová

Návrh klasifikace: Dobře

V Praze, dne 10. 9. 2011

Hodnocení

K obhajobě předkládaná diplomová práce Bc. Jany Kvašové je věnována analýze, porovnání a zhodnocení současného stavu vybraných digitálních knihoven komerčních nakladatelů, kteří se zaměřují na vydávání vědecké literatury. Autorka si téma zvolila z důvodu blízkosti tématu (autorka několik let pracovala v oddělení akvizice Národní technické knihovny) a na základě předmětu „Digitální knihovny ve vědě a technice“, v rámci něhož autorka jako součást závěrečné atestace vypracovala analýzu digitální knihovny Wiley Online Library. Předmětem diplomové práce jsou celkem 3 komerční digitální knihovny – Wiley Online Library, SpringerLink a SciVerse ScienceDirect.

Diplomová práce vyhovuje zadání jen zčásti. Autorka diplomové práce sice provedla poměrně podrobný popis systémů vybraných komerčních digitálních knihoven, jejich fondů, nástrojů a služeb; chybí však hlubší analytický, popřípadě analyticko-syntetický přístup k problematice a zasazení problematiky do širšího kontextu problematiky digitálních knihoven a podobných systémů uchovávání a zpřístupňování informací obecně. Rozsahově se jádro diplomové práce (od Úvodu po Závěr) rozkládá na cca 70 stranách a je tak v souladu s požadavky kladenými na rozsah diplomových prací obhajovaných na ÚISK FF UK.

Většina informačních zdrojů použitých za účelem vytvoření diplomové práce (viz část „Zdroje“) jsou zdroje ze samotné dokumentace a nápovědy vybraných popisovaných systémů komerčních digitálních knihoven; odborné netriviální a na těchto systémech nezávisle publikované zdroje relevantní problematice digitálních knihoven včetně komerčních digitálních knihoven a jejich obecných aspektů jsou zastoupeny velmi řídko až okrajově či náhodně. Z části „Zdroje“ je tak patrná nepříliš důkladná informační a bibliografická příprava autorky diplomové práce.

Z hlediska struktury je práce členěna na celkem 5 kapitol včetně Úvodu a Závěru. Rozsahy i členění jednotlivých kapitol jsou poměrně nerovnoměrné – zatímco 1. kapitola (Úvod) se rozkládá na cca 4 stranách, 3. kapitola na cca 5 stranách, 4. kapitola na cca 8 stranách a 5. kapitola (Závěr) pouze na 1 straně, kapitole 2 je věnováno cca 50 stran. Zřejmě z těchto důvodů má kapitola 2 rovněž nejhlubší strukturu – jednotlivé podkapitoly jsou členěny až do hloubky 5 úrovní, přičemž poslední nejhlubší úroveň je, oproti 4 vyšším úrovním, nečíslovaná, což může čtenáři činit problémy z hlediska přehlednosti této kapitoly i diplomové práce jako celku.

Kapitola „Úvod“ uvádí čtenáře do problematiky digitálních knihoven včetně specifík komerčních digitálních knihoven. První část kapitoly je věnována terminologii a vymezení 3 klíčových pojmů (Digitální knihovna, Elektronický zdroj a Digitální dokument / Elektronická publikace). Tato část je však pouhým výčtem definic těchto 3 klíčových pojmů; chybí vlastní zhodnocení, komentování, porovnání apod. jednotlivých definic a dále zahrnutí a rozbor dalších klíčových pojmů souvisejících s problematikou digitálních knihoven (např. digitální archiv, digitální repozitář, elektronická knihovna, virtuální knihovna, digitální sbírka / digitální fond apod.). Ani část „Specifika digitálních knihoven komerčních nakladatelů“

uspokojivým způsobem nevymezuje obecná specifika digitálních knihoven vs. specifika komerčních digitálních knihoven. Není jasně vymezené, co je chápáno jako specifikum komerčních digitálních knihoven oproti nekomerčním či digitálním knihovnám a podobným systémům uchovávání a zpřístupňování informací obecně.

Kapitola „Analýza vybraných digitálních knihoven“ je věnována popisu vybraných konkrétních komerčních digitálních knihoven včetně jejich fondů a služeb. Kapitola má, spíše než analytický a popřípadě analyticko-syntetický charakter, spíše charakter popisný a kompilační. Autorka v kapitole popisuje fungování a práci s jednotlivými systémy a jejich službami, zjištěné buď na základě vlastní aktivní práce s těmito systémy nebo získané ze zdrojů vlastní dokumentace a nápovědy těchto systémů. Chybí hlubší analytický a analyticko-syntetický přístup k problematice, a to i v závěrečných shrnutích jednotlivých kapitol, které, namísto hlubších shrnutí, poskytují spíše pouze výčet obecných informací uvedených či zmíněných již v předchozích kapitolách.

Kapitola „Propojovací služby“ představuje historii a principy fungování propojovací služby CrossRef. I tato kapitola má, stejně jako předchozí kapitola, spíše než analytický či analyticko-syntetický, spíše pouze popisný a kompilační charakter.

Kapitola „Porovnání analyzovaných systémů digitálních knihoven“ nabízí shrnutí výsledků kapitoly „Analýza vybraných digitálních knihoven“. Podle názoru oponentky by tak pravděpodobně bylo vhodnější tuto kapitolu zařadit již do kapitoly „Analýza vybraných digitálních knihoven“ či těsně za ni, nikoliv až za kapitolu „Propojovací služby“. I tato kapitola svým charakterem namísto poskytnutí hlubšího analyticko-syntetického shrnutí a závěrů poskytuje spíše opětovný, více či méně rozvedený, výčet informací již uvedených či zmíněných v předchozích kapitolách, popřípadě výčet principů, návrhů a perspektiv dalšího rozvoje, které se dají zobecnit na systémy uchovávání a zpřístupňování informací obecně. Chybí výčet a popřípadě rozbor specifik typických právě pro komerční digitální knihovny oproti jiným systémům uchovávání a zpřístupňování informací.

Stejné charakteristiky (nedostatečná analytičnost, opakování již v předchozích kapitolách uvedených či zmíněných informací) pak platí i o kapitole „Závěr“.

Z výsledku zpracování práce po obsahové stránce tak není patrné, které charakteristiky, služby, problémy, perspektivy apod. komerčních digitálních knihoven autorka považuje za běžné či méně významné a které za výjimečné, zajímavé či natolik významné, že by si případně zasloužily zvláštní hlubší pozornost a rozbor (oproti pouhému výčtu a popisu, který autorka provedla) a zasazení do širšího kontextu problematiky (např. otázek budoucnosti systémů komerčních digitálních knihoven v konkurenci moderních volně a zdarma dostupných systémů a služeb fungujících na principu otevřeného přístupu či webu 2.0 apod.).

Ani z hlediska gramatiky, stylistiky, formální úpravy či zvoleného způsobu citování (harvardský styl) se diplomová práce neobešla bez nedostatků, např.:

- Na s. 9 ve větě „Především se jedná o Wiley Interscience, kterou nahradila Wiley Online Library a Science Direct ...“ chybí před „a Science Direct“ čárka
- Na s. 12 je překlep v poznámce pod čarou („v“ formě digitálních dat místo „ve“ formě digitálních dat)
- Na s. 15 ve větě „Informace, které nebylo možné ověřit z technické dokumentace byly doplněny e-mailovou korespondencí ...“ chybí před „byly“ čárka
- Na s. 38 ve větě „Podle pole autor nebo editor (Author or Editor) lze určit jaká personální autorita ...“ chybí před „jaká“ čárka

- Na s. 38 ve větě „Pokud je ikona pouze v zelené barvě, jedná se o open access dokument a pokud je bílá je to dokument placený ...“ před „a pokud je bílá“ a „je to dokument“ chybí čárky
- Na s. 41 ve větě „V dolní části záznamu je pět záložek mezi kterými lze překlívat“ chybí před „mezi kterými“ čárka
- na s. 46 ve větě „Služba Open Choice umožňuje autorům, aby si vybrali zda chtějí zveřejnit ...“ chybí před „zda“ čárka
- Na s. 47 ve větě „Zda je článek publikován pod open access zobrazí zelená ikona u článku ...“ chybí před „zobrazí“ čárka
- Na s. 49 je v poznámce pod čarou překlep („bosahuje“ místo „obsahuje“)
- Na s. 51 ve větě „24 tříd je rozděleno na čtyři hlavní tematické oblasti jimiž jsou“ chybí před „jimiž“ čárka
- Na s. 56 ve větě „Jedná-li se o volný dokument je ikona zelená“ chybí před „je ikona“ čárka
- Na s. 65 ve větě „Služba Article in Press, která uživatelům nabízí možnost přečíst článek ještě před vytištěním a seznam TOP 25 by se do specifických služeb také daly zařadit.“ chybí před „a seznam TOP 25“ čárka
- Na s. 65 je překlep (velký počet „fanoušku“ místo „fanoušků“)
- Na s. 69 za ve větě „... identifikátory DOI z toho důvodu, že právě tato číslice jasně definuje o jaký identifikátor se jedná ...“ chybí před „o jaký“ čárka
- Na s. 73 ve větě „Jedná se o pravidla podle nichž ...“ chybí před „podle nichž“ čárka
- Na s. 75 je překlep (od zástupců „Wiley Online Libary“ místo „Library“)
- Na s. 77 ve větě „Služby, které jsou registrovaným uživatelům v jednotlivých systémech k dispozici jsou si navzájem velice podobné.“ chybí před „jsou si“ čárka
- Na s. 77 ve větě „Správci digitální knihovny tak mohou jednoduše vyhodnotit o jaké vědní obory je nejčastější zájem ...“ chybí před „o jaké“ čárka
- Na s. 80 ve větě „V průběhu studování propagačních a informačních materiálů, které nakladatelé o svých digitálních knihovnách poskytují bylo zjištěno ...“ chybí před „bylo zjištěno“ čárka
- Na s. 80 je překlep („zaujmu“ místo „zaujmout“)
- V seznamu „Zdrojů“ u záznamu se záhlavím „DE KEMP, Arnoud“ chybí kurziva; u záznamu se záhlavím „Masarykova univerzita“ taktéž chybí kurziva; u záznamů se záhlavím „KVAŠOVÁ, Jana“ chybí rok vydání za záhlavím v souladu s harvardským stylem; u posledního záznamu na s. 91 a 1. záznamu na s. 92 je 1. údajem záznamu rok vydání

Diplomová práce je dále vybavena obrázky (snímky obrazovek) v textu a přílohami včetně příslušných popisků a seznamů, které doprovázejí a doplňují textovou část práce. Nechybí ani „Seznam zkratk“ umístěný za kapitolou „Závěr“.

Vzhledem ke všem výše zmíněným obsahovým i formálním nedostatkům práci doporučuji klasifikovat známkou **Dobře**.

Téma k obhajobě:

Na základě jakých kritérií nebo z jakého důvodu či důvodů byly pro účely vypracování diplomové práce vybrány právě komerční digitální knihovny Wiley Online Library, SpringerLink a SciVerse ScienceDirect?

Lucie Sakastrová, v.r.